

Bu proje Avrupa Birliđi ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.
This project is co-funded by the European Union and the Republic of Turkey.

Konu: Çevresel Etki Değerlendirme Eđitimi – Modül 2

Tarih: 25 Mayıs 2019

Eđitmenler: Ebru Arıcı / Türkiye Rüzgar Enerjisi Birliđi Yönetim Kurulu Üyesi

Arsin Demir / Tarım Hukuku Derneđi Yönetim Kurulu Başkanı

Çevresel Etki Değerlendirme Süreci

Dünyada Çevresel Etki Değerlendirme

- ✓ 19. yy'da başlayan sanayileşme hareketleri hızlanarak 20. yy'da çevresel bozulmalara sebebiyet vermesiyle Dünya'nın çeşitli ülkelerinde bir çevre bilinci oluşmaya başlamıştır.
- ✓ Dünya'da ilk kez, 10 yıllık bir politik tartışma sonucunda, ABD'de 1 Ocak 1970 tarihinde kabul edilen "Ulusal Çevre Politikası Kanunu" ile ÇED federal projeler için bir zorunluluk haline gelmiştir.
- ✓ ABD'den sonra 1973 yılında Kanada'da hükümet tarafından ve Çevre Bakanlığı tarafından yürütülen "Çevre Değerlendirme ve Denetleme Yöntemleri" isimli bir doküman yayınlamıştır.
- ✓ ABD ve Kanada'dan sonra Avrupa ülkelerinde de 1973 yılında "1. Çevre Eylem Programı" yürürlüğe konmuş ve çevre kirliliğini önleyecek etkin çevre politikaları uygulanmaya başlanmıştır.

Avrupa ülkelerinden sonra Türkiye'de ilk yasal düzenleme 11 Ağustos 1983'de yürürlüğe konan 2872 sayılı Çevre Kanunu'dur. Bu kanunun 10. Maddesi ile faaliyetleri çevre sorunlarına yol açabilecek yatırımlar, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hazırlamaktan sorumlu tutulmuştur.

Türkiye'de Çevresel Etki Değerlendirme

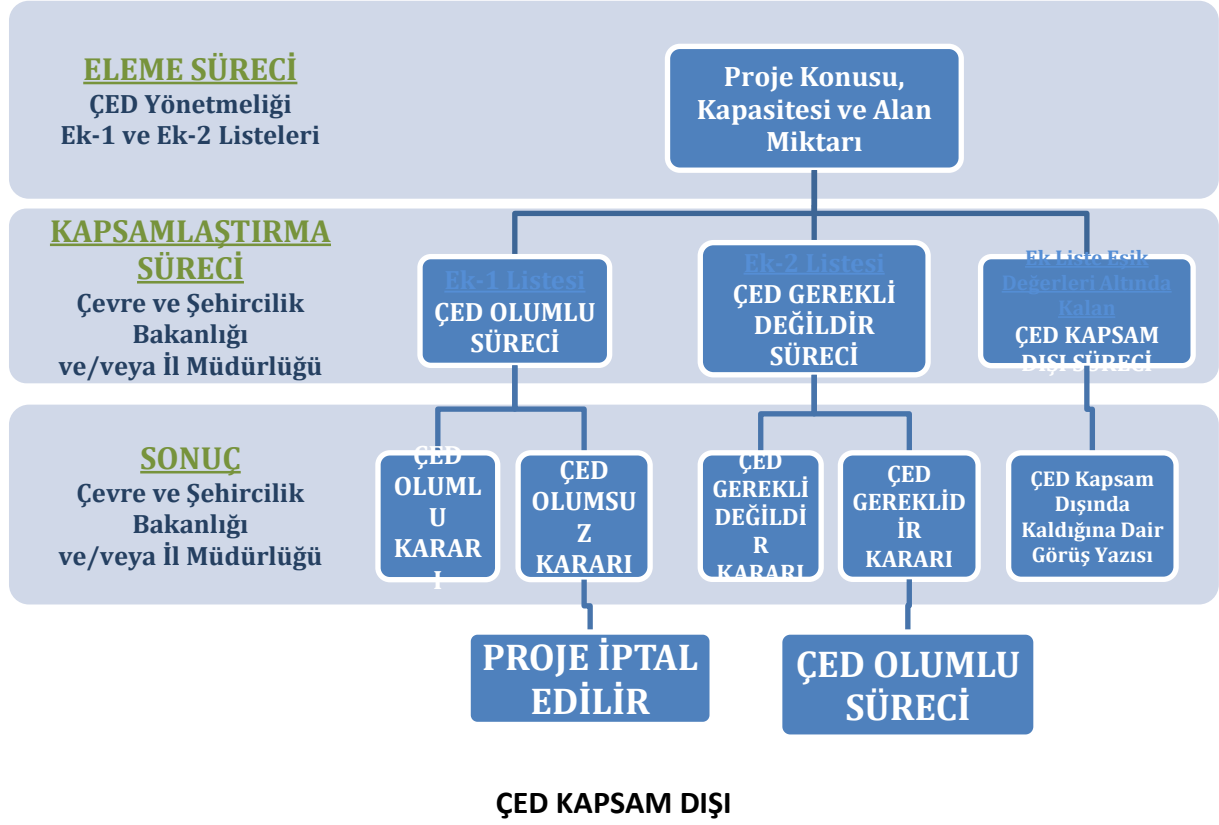
Çevresel Etki Değerlendirme sürecine ilişkin ülkemizde ilk yasal düzenleme 11 Ağustos 1983'de yürürlüğe konan 2872 sayılı Çevre Kanunu'dur.

- ✓ Türkiye'de 1993 yılından itibaren ÇED yönetmeliği 7 kez revize edilerek bugün yürürlükteki son şeklini almıştır.
- ✓ Bununla birlikte ÇED Yönetmeliklerinde toplamda 12 kez değişiklik yapılmış ve 1997 ÇED Yönetmeliği'ne 2000 yılında 2 kez ek madde eklenmiştir.
- 1997 ÇED Yönetmeliği'nde 1999 ve 2000 yıllarında toplam 2 kez,
- 2002 ÇED Yönetmeliği'nde 2002 yılında 1 kez,
- 2003 ÇED Yönetmeliği'nde 2004 yılında 1 kez,

- 2008 ÇED Yönetmeliği'nde 2009, 2011 ve 2013 yıllarında toplam 4 kez,
- 2014 ÇED Yönetmeliği'nde 2016, 2017, 2018 ve 2019 yıllarında toplam 4 kez

"Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" çıkarılmıştır.

ÇED Yönetmeliğine İlişkin Süreç

- Faaliyet konusu olarak ÇED Yönetmeliği **Ek-1 ve Ek-2 Listesinde yer aldığı halde bu liste eşik değerleri altında kalan** projeler
- Proje özeti hazırlanarak dilekçe ile başvurunun yapılması,
- İl Müdürlüğü tarafından incelenerek **ÇED Yönetmeliği kapsamı dışında yer aldığına dair görüş yazısının** verilmesi

ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR KARARI

- Proje başvuru bedelinin yatırılması
- Proje Tanıtım Dosyası'nın hazırlanması
- Kurumu sunulan Proje Tanıtım Dosyası kapsamında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nün talep ettiği kurumlardan görüşlerinin alınması

- Kurum görüşleri doğrultusunda revize edilen Proje Tanıtım Dosyası'nın onaya sunulup ÇED Gerekli Değildir Belgesi'nin alınması

ÇED OLUMLU KARARI

HALKIN KATILIM TOPLANTISI

- ✓ ÇED Başvuru Dosyası Bakanlığa sunulduktan sonra **Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından** projeden etkilenen bölgede, özellikle yerel halkın, görüş ve önerilerinin alınması amacıyla **Halkın Katılımı Toplantısı** yapılır.
- ✓ Toplantı tarihi Bakanlık tarafından belirlenir ve web sitesinden halka duyurulur. Ayrıca **toplantı tarihinden en az 10 takvim günü öncesinde** olmak üzere **yerel ve ulusal gazetelerde toplantı ilanı** yayınlanır.
- ✓ İlave olarak **kırsal kesimlerde -gerekli durumlarda- muhtarlar aracılığı ile yapılan anonslar ile de toplantı duyuruları** yapılabilir.
- ✓ Toplantılarda halka proje hakkında bilgi verildikten sonra **halkın proje hakkında soruları, görüşleri ve önerileri alınarak ÇED sürecine birebir katılmaları sağlanır.**
- ✓ Bu toplantılarda **belirtilen görüş ve öneriler ÇED özel formatına dahil edilebilir.**
- ✓ Sadece Türkiye'de değil uluslararası ÇED süreçlerine de **halkın katılımı ve ÇED sürecinde söz sahibi olması en önemli etkenlerden biridir.**

KÜMÜLATİF ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRME

- ✓ Bir proje ya da proje faaliyetinin, **geçmişteki, günümüzde mevcut ve gelecekte makul olarak öngörülebilir** insan faaliyetleri ve diğer projeler ile birlikte **çevrede meydana getireceği değişikliklerin kümülatif olarak incelenmesidir.**
- ✓ Kümülatif Çevresel Etki Değerlendirmesi (KÇED) iki temel kategori altında düşünülebilir;
  - Bireysel projelerin kümülatif etkileri (ÇED Raporu içerisinde),
  - Bölgesel kalkınmanın toplam kümülatif etkileri (Üst ölçekli olarak bölgesel hazırlanan Stratejik ÇED Raporları içerisinde),
- ✓ **HES'ler hakkında açılan iptal davalarının** sonucunda "**ÇED Raporuna konu projenin çevresel etkilerinin yanı sıra bölgede planlanan diğer santral projelerinin de dikkate alınarak çevresel etkinin değerlendirilmesi gerektiği**" gerekçesine istinaden "**kümülatif etkilerin belirlenmesi**" ifadesi ilk kez **2013 ÇED Yönetmeliği'nin 3 no'lu ekinde** yer almıştır.
- ✓ Bakanlık tarafından 15-17 Nisan 2019 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen **ÇED Çalıştayı** kapsamında gerekli düzenlemeler için çalışmalar başlatılmıştır.
- ✓ ÇED Çalıştayı Sonuç Bildirgesine göre;

- Kümülatif çevresel etki değerlendirmesi, duyarlı yöreler ve değerli ekosistem bileşeni gibi kavramların ÇED Yönetmeliğinde etkinliğinin artırılmasına yönelik revizyonların yapılması,
- Kümülatif çevresel etki değerlendirmesi çalışmalarının etkin olarak yürütülmesi için bir kümülatif çevresel etki değerlendirmesi kılavuzu hazırlanması ve ilgili paydaşlara eğitim verilmesi

kararlaştırılmıştır.

